

Яцишин М. М.

**Адаптація кримінально-виконавчої політики та
кримінально-виконавчого права України до європейських
та світових правових стандартів**

Робоча програма спецкурсу

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий центр післядипломної освіти
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права

Яцишин М. М.

**Адаптація кримінально-виконавчої політики та
кримінально-виконавчого права України до європейських
та світових правових стандартів**

Робоча програма спецкурсу

УДК 343.24 (073)
ББК 67.409.0 (4УКР) р 30-2
Я 93

*Рекомендовано до друку методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 2 від 21 жовтня 2009 р.)*

Рецензенти:

Колб О. Г. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права і процесу ВНУ імені Лесі Українки

Юхимюк О. М. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права ВНУ імені Лесі Українки

Розробник: Яцишин М. М., кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права ВНУ імені Лесі Українки

Я 93 **Адаптація кримінально-виконавчої політики та кримінально-виконавчого права України до європейських та світових правових стандартів:** робоча навчальна програма спецкурсу. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 15с.

Робоча навчальна програма спецкурсу містить тематичний план змістових модулів, орієнтований перелік питань до семінарських занять і підсумкового контролю, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, рекомендовану літературу й інтернет-ресурси.

УДК 340.15(073)
ББК 67.081.1р30-2+67081.2р30-2

© Яцишин М. М., 2009
© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2009

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

«Адаптація кримінально-виконавчої політики та кримінально-виконавчого права України до європейських та світових правових стандартів»

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

<i>Напрямок, спеціальність освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Характеристика навчального курсу</i>
<i>Напрямок: 0601 – право Спеціальність: 7.060101 правознавство Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст</i>	<i>Загальна кількість годин: 81 Тип курсу: обов'язкова Рік підготовки: 3 Семестр: 6 Лекції: 16 Практичні: 4 Самостійна робота: 61 Модулів: 1 Змістових модулів: 3 Вид контролю: залік</i>

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма спецкурсу «Адаптація кримінально-виконавчої політики та кримінально-виконавчого права України до європейських та світових стандартів» складена відповідно навчальних планів навчально-наукового центру післядипломної ВНУ ім. Лесі Українки і враховує особливості фахової підготовки майбутніх спеціалістів з даного предмету та їх кримінально-правової спеціалізації. Методика роботи над вивченням даного курсу передбачає прослуховування студентами лекцій, обов'язкове опрацювання всіх тем практичних занять, аналіз законодавчої і нормативно - правової бази і т. ін.

Рівень опанування даного курсу студентами визначається на основі рейтингової системи оцінювання.

Метою курсу є формування у студентів розуміння науково-усвідомленої необхідності адаптації кримінально-виконавчої політики та кримінально-виконавчого права України до європейських та світових правових стандартів як головної умови входження держави у європейський правовий простір.

Завдання курсу:

- з'ясувати зміст таких понять, як “інтеграція”, “адаптація”, “імплементация”, “міжнародні стандарти”, “європейський і світовий правовий простір”, “правовий механізм взаємодії”, “порівняльне правознавство” і ін;
- обґрунтувати необхідність перебудови кримінально-виконавчого процесу України в контексті європейських та світових правових стандартів;
- визначити напрямки та форми міжнародного співробітництва з відповідними системами інших країн;
- розглянути найбільш дієві форми і види функціонування сучасних пенітенціарних систем з метою запровадження позитивного досвіду у формуванні кримінально-виконавчої системи України;
- з'ясувати зміст конкретних норм міжнародного кримінального і кримінально-виконавчого права, зокрема, таких як Загальна декларація прав людини; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права; Європейська Конвенція з прав людини; Мінімальні стандартні правила поведіння з ув'язненими; Європейські тюремні правила та ін.

Вимоги до знань й умінь студентів

Студент повинен знати:

- основний понятійний матеріал;
- принципи класифікації міжнародних стандартів;
- універсальні міжнародні стандарти загального характеру;
- регіональні міжнародні стандарти загального характеру;
- універсальні міжнародні стандарти спеціального характеру;
- регіональні міжнародні стандарти спеціального характеру;
- міжнародні стандарти щодо певних професійних груп з числа персоналу, окремих видів покарань та окремих категорій правопорушників;
- процедуру адаптації європейських та світових правових норм і стандартів у національне законодавство України.

Студент повинен уміти:

- аналізувати й узагальнювати фактологічний матеріал з проблематики навчального курсу, давати об'єктивну й науково – обґрунтовану оцінку головним подіям, фактам явищам у функціонуванні зарубіжних пенітенціарних систем;
- володіти специфічною термінологією (юридичною, політологічною, історичною, міжнародницькою тощо);
- аналізувати закони і нормативно-правові підзаконні акти з проблеми, а також зміст міжнародних стандартів поводження із засудженими;
- самостійно працювати над науковою літературою та періодикою;
- орієнтуватися в сучасних подіях становлення та розвитку зарубіжних пенітенціарних систем; користуватися інформацією із ЗМІ (Інтернет);
- робити сучасні висновки й узагальнення стосовно найважливіших подій у сфері пенітенціарної політики країн Євросоюзу і інших передових країн сучасного світу;
- застосовувати набуті знання, навички та вміння в науковій і навчальній діяльності;
- застосувати набуті знання на практиці.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Тематика змістових модулів	Кількість годин відведених на:		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Основні положення перебудови кримінально-виконавчого процесу України в контексті європейських стандартів			
Тема 1. Європейські стандарти здійснення пенітенціарної політики	2		6
Тема 2. Завдання кримінально-виконавчої політики України в контексті європейських стандартів	2		7
Тема 3. Поняття та класифікація міжнародних стандартів поведження із засудженими		2	5
Тема 4. Загально прийняті принципи та функції кримінально-виконавчого процесу України в контексті європейських стандартів	2		7
Змістовний модуль 2. Шляхи вдосконалення кримінально-виконавчого процесу в контексті європейських і світових стандартів			
Тема 5. Відповідність українського законодавства про права і обов'язки засуджених міжнародним і європейським стандартам	2		6
Тема 6. Відповідність умов тримання засуджених в СІЗО і установах виконання покарань міжнародним та європейським стандартам	2		7
Тема 7. Контроль і нагляд за діяльністю органів і установ виконання покарань та їх відповідність міжнародним і європейським стандартам	2		5
Змістовий модуль 3. Виховання ресоціалізація засуджених у контексті європейських і світових стандартів			
Тема 8. Основні принципи та форми організації праці засуджених та їх співвідносність з європейськими та міжнародними стандартами	2		5
Тема 9. Адаптація кращих зарубіжних стандартів виховного впливу на засуджених в установах виконання покарань		2	7
Тема 10. Проблеми пошуку шляхів удосконалення кримінально-виконавчої політики України в контексті європейських і міжнародних правових стандартів	2		6
Всього годин	16	4	61

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Основні положення перебудови кримінально-виконавчого процесу України в контексті європейських стандартів

Лекція 1. Європейські стандарти здійснення пенітенціарної політики.

- 2 год.

Лекція 2. Завдання кримінально-виконавчої політики України в контексті європейських стандартів.

- 2 год.

Лекція 3. Загальноприйняті принципи та функції кримінально-виконавчого процесу України в контексті європейських стандартів.

- 2 год.

Змістовий модуль 2. Шляхи вдосконалення кримінально-виконавчого процесу в контексті європейських і світових стандартів

Лекція 4. Відповідність українського законодавства про права і обов'язки засуджених міжнародним і європейським стандартам.

- 2 год.

Лекція 5. Відповідність умов тримання засуджених в СІЗО і установах виконання покарань міжнародним та європейським стандартам

- 2 год.

Лекція 6. Контроль і нагляд за діяльністю органів і установ виконання покарань та їх відповідність міжнародним та європейським

- 2 год.

Змістовий модуль 3. Виховання і ресоціалізація засуджених у контексті європейських і світових стандартів

Лекція 7. Основні принципи та форми організації праці засуджених та їх співвідносність з європейськими та міжнародними стандартами.

- 2 год.

Лекція 8. Проблеми пошуку шляхів удосконалення кримінально-виконавчої політики України в контексті європейських і міжнародних правових стандартів

- 2 год.

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Поняття та класифікація міжнародних стандартів поведження із засудженими. – 2 год.

Перелік питань:

1. Універсальні міжнародні стандарти загального характеру.
2. Регіональні міжнародні стандарти загального характеру.
3. Універсальні міжнародні стандарти спеціального характеру.
4. Регіональні міжнародні стандарти спеціального характеру.
5. Міжнародні стандарти щодо окремих видів покарань та окремих категорій правопорушників.

Тема 2. Адаптація кращих зарубіжних стандартів виховного впливу на засуджених в установах виконання покарань України. – 2 год.

Перелік питань:

1. Порівняльний аналіз загальних положень про виховну роботу серед засуджених в українських і зарубіжних установах виконання покарань.
2. Правове регулювання праці засуджених до позбавлення волі (порівняльний аналіз).
3. Правове регулювання виховного впливу, загальноосвітнього та професійного навчання засуджених в установах виконання покарань України: європейських країнах.
4. Матеріально-побутове та медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі (порівняльний аналіз).

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Інститути кримінально-виконавчого законодавства. – 4 год.

Умова завдання: Назвати (письмово) і охарактеризувати закони України, прийняті Верховною Радою України у 2000-2009 роках з питань організаційно-правового забезпечення діяльності кримінально-виконавчої системи України.

Завдання 2. Реформування кримінально-виконавчої системи і визначення її пріоритетів. – 4 год.

Умова завдання: На основі вивченого матеріалу за програмою спецкурсу скласти перелік пріоритетних напрямків розвитку кримінально-виконавчої системи.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Створити та аргументувати свою власну **МОДЕЛЬ** комплексної системи управління кримінально-виконавчим процесом. Звернути увагу на комплексність управління, системність управління, програмно-цільовий підхід, повноваження та дії суб'єктів системи управління, удосконалення законодавчої діяльності у сфері кримінально-виконавчої політики, програму координації дій усіх суб'єктів кримінально-виконавчої політики, відповідальних за забезпечення прав, свобод людини і громадянина.

2. Подати пропозиції щодо концептуальних засад національної пенітенціарної доктрини.

3. Подати пропозиції щодо створення Закону про постпенітенціарні заходи.

4. Розробити програму координації дій усіх суб'єктів кримінально-виконавчої політики за дотриманням конституційних вимог забезпечення прав людини і громадянина.

5. Подати рекомендації щодо приведення чинного кримінального та кримінально-виконавчого законодавства України до міжнародних стандартів і кращих світових зразків.

6. Створити проект Адміністрації Державної кримінально-виконавчої служби України (правонаступниця Державного Департаменту України з питань виконання покарань).

7. Подати рекомендації щодо приведення чинного кримінального та кримінально-виконавчого законодавства України до міжнародних стандартів і кращих світових зразків.

8. Створити проект Адміністрації Державної кримінально-виконавчої служби України (правонаступниця Державного Департаменту України з питань виконання покарань).

9. Подати пропозиції щодо гуманізації у сфері виконання кримінальних покарань.

10. Подати пропозиції щодо приведення порядку та умов відбування покарань до міжнародних стандартів.

11. Подати пропозиції щодо удосконалення соціально-виховної роботи та психологічної роботи із засудженими.

8. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Модуль 1					
Змістовий модуль 1.		Змістовий модуль 2.		Змістовий модуль 3.	
Поточна модульна оцінка	Модульний контроль	Поточна модульна оцінка	Модульний контроль	Поточна оцінка	Модульний контроль
12 балів як середнє арифметичне	20 балів: модульна контрольна робота	12 балів як середнє арифметичне	20 балів: модульна контрольна робота	12 балів як середнє арифметичне	20 балів: модульна контрольна робота

В оцінюванні змістового модуля враховується аудиторна робота студента та результати написання модульної контрольної роботи. Підсумкова форма контролю – залік.

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну діяльність протягом семестру:

- 4 бали додаються, якщо на 75% практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;
- 3 бали додаються, якщо на 50% практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;
- 2 бали додаються, якщо студент не мав пропусків на лекціях, практичних заняттях;
- 1 бал додається, якщо студент не мав пропусків на семінарних заняттях.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Студент недостатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь.

	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, недостатньо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення юридичних понять, категорій, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу, але висновки не логічні, не послідовні.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, закономірності законодавчого процесу, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо логічно витриманою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу, володіє загальними прийомами роботи із законодавчими і нормативно-правовими актами.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати понятійний апарат, скласти прості таблиці, схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, робити висновки; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить юридичні поняття, володіє методикою аналізу джерел кримінально-виконавчого права.
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, може визначати тенденції та суперечності кримінально-виконавчого процесу, робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, події, використовуючи міждисциплінарні підходи, розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях,

		уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо.
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; добре орієнтується у джерельній базі предмету.

Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
82-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-81		C	загалом хороша робота
67-74	Задовільно	D	непогано
60-66		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Конституція України: текст Основного Закону з офіційним тлумаченням Конституційного Суду / Огляд і коментарі В. Ф. Погорілка та В. Л. Оредоренка. – К.: Наукова думка, 2006. – 211 с.

Кримінально-виконавчий кодекс України. Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 15 лютого 2008 року. (Відповідає офіційному текстові). – К.: Видавець ПАЛИВОДА А. В., 2008.

Кримінально-виконавчий кодекс України / В. М. Трубников, В. М. Харченко, О. В. Мисодід [та ін.]; за ред. В. М. Трубникова. – Харків, 2001. – 420с.

Кримінально-виконавче право України: (Загальна та Особлива частини): Навч. посібник / О. М. Джу́жа, С. Я. Фаренюк, В. О. Корчинський [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джу́жи. – 2-е вид., перероб. та допов. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 408 с.

Кримінально-виконавче право України: Навч. посібник / А. П. Гель, Г. С. Семаков, І. С. Яковець; за ред. проф. А. Х. Степанюка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 624 с.

Кримінально-виконавче право: Навч. посібник / В. А. Бадира, С. Ф. Денисов, Т. А. Денисова [та ін.]; за заг. ред. Т. А. Денисової. – К.: Істина, 2008. – 400 с.

Кримінально-виконавчий кодекс України: Науково-практичний коментар / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець; за ред. проф. А. Х. Степанюка. – Х.: ТОВ «Одісей», 2008. – 560 с.

Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України / А. П. Гель, О. Г. Колб, В. О. Корчинський [та ін.]; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.

Литвак О. М. Держава і злочинність: Монографія / О. М. Литвак. – К.: Атіка, 2004. – 304 с.

Колб О. Г. Організація індивідуального запобігання злочинам у кримінально-виконавчій установі: Монографія / О. Г. Колб, М. М. Яцишин, В. В. Кондратішина. – Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2007. – 513 с.

Яцишин М. М. Європейські стандарти в кримінально-виконавчому процесі України // Законодавство кримінально-правового напрямку: стратегія, тактика, техніка. Шості юридичні читання: матеріали наук. конф., м. Одеса, 24 квітня 2009 р. – Одеса, 2009. – С. 88 – 91.

Яцишин М. М. Стан і відповідність законодавчої бази сучасним потребам кримінально-виконавчої системи України // Форум права. – 2008. – №3. – С.561–566.

Додаткова література

Калюжний Р. А., Шкарупа В. К., Горобець П. Г. Пенітенціарна політика: історико-правовий огляд.

Програма інтеграції України до Європейського Союзу: указ Президента України від 14 вересня 2000 р. № 248 / 2000 // Урядовий кур'єр. – 2000. – №82-83.

Про Концепцію реформування Державної кримінально-виконавчої служби України: указ Президента України від 25.04.2008 р. № 401 / 2008. – Офіційне

Інтернет-представництво Президента України:

<http://www.president.gov.ua/documents/7811.html>

Збірник нормативно-правових актів з кримінально-виконавчого права України / Укладачі В. М. Трубников, Ю. В. Шинкарьов. – Х.: Харків юридичний, 2008. – 654 с.

Правознавство: Підручник / за відп. ред. О. В. Дзери. – 10-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 848 с.

Маляренко В. Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія / В. Т. Маляренко. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 512 с.

Яцишин М. М. Періодизація процесу становлення та розвитку сучасної кримінально-виконавчої політики України // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 12. – С. 129 – 134.

Яцишин М. М. Законодавча діяльність Верховної Ради з актуальних питань кримінально-виконавчої політики України // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 4. – С. 152 – 157.

Яцишин М. М. Президентські правові ініціативи з удосконалення кримінально-виконавчої системи України // ПРАВО. Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2008. – № 10. – С. 363 – 367.

Яцишин М. М. Участь Кабінету Міністрів України й органів державної влади в становленні кримінально-виконавчої системи України // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 599 – 606.

Яцишин М. М. Співвідношення принципів кримінально-виконавчого права з конституційними принципами прав та обов'язків людини і громадянина // Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку. Збірник тез наук. доповідей V Міжнар. наук.-прак. конф. молодих учених (20-21 березня 2009 р., м. Луцьк). – Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки. – С. 181 – 183.

Яцишин М. М., Таргоній П. В. Взаємодія кримінально-виконавчого законодавства з нормативними актами інших галузей права у процесі виконання покарань і ресоціалізації // Актуальні питання реформування правової системи України. Збірник наукових статей за матеріалами VI Міжнар. наук.-прак. конф., м. Луцьк, 29-30 травня 2009 р. – Луцьк, 2009. – С. 702 – 707.